

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Ju2019/02172/L5

Remissyttrande från ECPAT Sverige

ECPAT Sverige (nedan ECPAT) är en barnrättsorganisation som arbetar mot alla former av sexuell exploatering av barn. ECPAT har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet av *utredningen om skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar och ansvar för uppmaning att begå självmord, (SOU 2019:32)*, och vill lämna följande yttrande.

1. FÖRSLAG OM EN NY STRAFFBESTÄMMEELSE - BARNFRIDSBROTT

ECPAT *tillstyrker* utredningens förslag om införandet av ett *barnfridsbrott*. Införandet av ett sådant brott är enligt ECPAT i linje med att Sverige ska inkorporera FN:s konvention om barnets rättigheter i svensk lagstiftning 1 januari 2020.

ECPAT vill, utifrån sitt uppdrag, särskilt lyfta de barn som utsätts för att bevittna sexuella övergrepp på syskon av en närstående. Utöver bevittnandet är dessa barn i särskild riskzon att själva utsättas för övergrepp. Utredningens definition av begreppet *våld* innefattar olika former av sexuellt våld såsom sexuella övergrepp. Dock är det i utredningen ett fokus på våld i bemärkelsen fysiskt våld såsom misshandel. ECPAT ser därför ett behov av ett förtydligande av att begreppet våld även innefattar handlingar som inte syns fysiskt. Sexuellt våld mot barn behöver inte bestå av fysiskt våld i samma bemärkelse som vid fall av misshandel. Sexuella övergrepp på barn kan begås utan att gärningspersonen använder något som helst fysiskt våld mot barnet. Detta ställer krav på kunskap hos de professionella som möter barn som själva utsatts eller som bevittnat att t.ex. ett syskon har utsatts.

ECPAT förstår motivet till begränsningen av brottet på så sätt att grundbrottet måste begås mot en närstående, av en närstående – till barnet. Dock ser ECPAT situationer som inte kommer att omfattas av bestämmelsen men som i likväl kan komma att påverka barnet på samma sätt som om brottet skett mellan närstående. En sådan situation är barn som bevittnar att en närstående exploateras inom människohandel. Barn som inte sällan bevittnar traumatiska och systematiska övergrepp på sin förälder. Förövarna är i de flesta fall inte närstående till brottsoffret, även om det förekommer. Barn som bevittnar att en närstående exploateras i människohandel bör på samma sätt som barn som bevittnar våld mellan närstående omfattas av bestämmelsen.

Utredningens definition av ordet ”bevittna” innebär att barnet måste *se* eller *höra* grundbrottet. Samtidigt lyfter utredningen fall som kan leda till en gränsdragningsproblematik, som utredningen menar, måste lämnas till rättstillämpningen. Ett sådant exempel som ges är när ett barn kommer hem från skolan och ser spår av våldet i form av t.ex. sönderslagna möbler. ECPAT kan också se andra situationer såsom att ett barn hittar bilder och filmer på en förälders telefon föreställande sexuella övergrepp på t.ex. ett syskon. ECPAT har förståelse för att en

gränsdragning måste göras någonstans men vill samtidigt lyfta vikten av att det görs med utgångspunkt i barnets perspektiv. Ett barn som kommer hem till ett sönderslaget hem liksom ett barn som bevittnar foton med övergrepp på ett syskon kan, på samma sätt som ett barn som direkt bevittnar en brottslig handling, påverkas och drabbas av både kort- och långsiktiga konsekvenser. ECPAT ser därför en risk i att den föreslagna definitionen av ”bevittna” kan vara alltför snäv.

Precis som utredningen belyser är det inte ovanligt att personer som utsatts för brott av närstående inte vill medverka i utredningar av brottet. ECPAT förutsätter således att polisen, i och med att det krävs ett grundbrott för att det ska bli aktuellt med ett barnfridsbrott, upptar en anmälan av grundbrottet om ett barn berättar vad hen har bevitnat samt att en särskild företrädare förordnas omedelbart. En sådan är, om möjligt, än mer viktig vid fall där en närstående som är målsägande till grundbrottet inte vill medverka i utredningen.

2. FÖRSLAG OM ÄNDRING I LAGEN OM SÄRSKILDA FÖRETRÄDARE FÖR BARN

ECPAT Sverige *tillstyrker* utredningens förslag om ändringar i lagen om särskilda företrädare för barn samt förordning (1999:998) om särskild företrädare för barn.

ECPAT instämmer med utredningen vad gäller behovet av att utöka uppdraget för särskilda företrädare för barn. Dessa spelar en viktig roll i säkrandet av barnets rättigheter i processen såväl som efter processen i form av åtgärder såsom ansökan om utmätning av skadestånd samt ansökan om brottskadeersättning.

ECPAT ser också andra fall än brott mot närstående där en utökning av den särskilde företrädarens uppdrag kan få en avgörande betydelse. Det blir allt vanligare med sexualbrott mot barn via internet, varav en form är så kallade livestreamade övergrepp. Dvs. ett övergrepp som beställs och regisseras av en person men som utförs av en annan på ett (vanligen) närstående barn. Vid de fallen har barnet inte alltid varit sig hemvist i Sverige eller någon koppling till Sverige. Av de fällande domar som rör just livestreamade övergrepp har en majoritet av barnen befunnit sig på Filippinerna. De barn som identifierats och tilldelats en särskild företrädare har varit helt beroende av företrädarens hjälp vid ansökan och utmätning av skadestånd. Något som i många fall är en tidskrävande och komplicerad process och som företrädaren ställt upp på efter avslutat uppdrag och utan ersättning. För att barnet inte ska vara beroende av den särskilde företrädarens goda vilja är det välkommet med en lagförändring som utökar uppdraget såsom utredningen föreslår. Möjligen kan tidsfristen på ett år vara något snäv vid internationella ärenden där barnet befinner sig i annat land.

3. ÖVRIGA KOMMENTARER

ECPAT välkomnar och ser positivt på utredningens förslag om att utreda behovet av en ny form av ombud för barn. Ett ombud som har fler befogenheter att agera för barnets bästa i en för barnet svår situation. Ett sådant ombud skulle också innebära färre kontakter med för barnet okända vuxna vilket är önskvärt och till barnets bästa.

Likaså välkomnas utredningens förslag om att utreda behovet av författningsreformer och andra åtgärder för barnhusens verksamhet – så att alla barn som utsätts för brott ska ha likvärdig rätt till anpassade åtgärder oavsett vart i Sverige de bor.

Föredragande i ärendet har varit juristen Isabella Kim.

Stockholm den 16 september 2019.

För ECPAT Sverige,

Anna Karin Hildingson Boqvist

Generalsekreterare